

Till
Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Friskolornas riksförbunds yttrande över betänkandet Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning (SOU 2016:25)

Friskolornas riksförbund (nedan kallat förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på ovan rubricerade betänkande och vill framföra följande.

Sammanfattning

Förbundet tillstyrker utredningens förslag om ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning, NKU. Vi anser dock att ett sådant nationellt system även bör innehålla möjligheter att mäta progression i elevresultaten. Vidare anser förbundet att digitaliseringen av de nationella proven bör ske i betydligt snabbare takt. Förbundet anser också att en modell som utgår från statistik på gruppnivå och begränsar eventuella avvikelser mellan resultat på nationella prov och betyg inte är nödvändig i detta skede. De nationella bedömningsstöden bör först få användas innan en sådan modell inrättas.

Förbundets synpunkter

Förbundet välkomnar utredningen och de möjligheter till bättre kunskapsbedömning och betygsstödande prov som föreslås. Vi vill dock tillägga att hänsyn även bör tas till den kommande utredningen om en läsa-räkna-skrivagaranti. Det kan hända att utformningen av bedömningsstöden bör anpassas efter förslag i den utredningen, likväl som ett eventuellt införande av betyg i årskurs 4 i grundskolan.

Ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning

Förbundet stöder förslaget om ett samlat nationellt system för kunskapsbedömning i de tre delarna nationella prov, nationella bedömningsstöd och nationell kunskapsutvärdering, NKU. Det finns behov av att det tydliggörs att de tre delarna hänger samman och vilka syften som ska uppnås med varje del.

Vi saknar dock ett system som kan mäta elevernas progression på individnivå i resultaten av utbildningen. Förbundet anser att en sådan kunskapsutvärdering är av allra största vikt för att på allvar kunna bedöma elevers resultat och skolors prestation för att stödja elevernas kunskapsutveckling. Förbundet vill därför med kraft peka på att ytterligare resurser bör satsas för att få fram en modell som kan bedöma progression i resultaten.

Nationella prov

Förbundet stöder förslagen om förändringar av de nationella proven avseende i vilka årskurser dessa ska ges och i vilka ämnen på grundskolan. På samma sätt tillstyrker vi förslagen om ett minskat antal prov på gymnasieutbildningarna. I och med att bedömningsstöden utvecklas, bedömer vi att det kan minska elevernas stress kring proven, samtidigt som lärarna ändå får stöd i sin kunskapsutvärdering och betygssättning.

Det är också rimligt att de muntliga delproven i matematik ersätts av nationella bedömningsstöd. Det är dock tveksamt om dessa bedömningsstöd bör vara frivilliga att genomföra.

När det gäller inrapportering och insamling av resultat på de nationella proven framhåller utredningen att huvudmännen bör utveckla sina rutiner för hur detta ska gå till. Utredningen framhåller att det inte är nödvändigt att lärare sköter om inrapporteringen, det kan assistenter eller administratörer i stället hantera. Förbundet vill här påpeka att flertalet fristående skolhuvudmän är små och inte har tillgång till varken administratör eller assistent. I dag minskas allt mer på administrativ organisation i skolorna, både kommunala och fristående, för att frigöra resurser till själva undervisningen. Även mot den bakgrunden anser vi att det är av stor vikt att snabba på utvecklingen mot digitaliserade nationella prov.

En stegvis digitalisering av nationella prov

Utredningen framhåller att utvecklingen mot digitaliserade prov ska ske stegvis och först i ett tredje steg införas i full skala. Målsättningen är att det ska kunna ske först år 2022. Först ska en försöksverksamhet med datorbaserade prov inledas och drivas under fyra år och i begränsad omfattning.

Förbundet anser att digitalisering av proven är en mycket viktig fråga ur många aspekter. Digitaliserade nationella prov underlättar rättning, kan mäta progression på individnivå, stärker likvärdig bedömning (bland annat genom anonymisering av proven) och minskar administrationen. Vi anser därför att det dröjer alldeles för länge innan en digitalisering av proven är igång i full skala. Försöksverksamheten bör i stället kortas till två år och i stället för att gälla ett urval av deltagande skolor, bör den vara allmänt gällande för alla skolhuvudmän. Försöksverksamhetens syfte blir då i stället att en utvärdering av systemet ska kunna ske under tiden, liksom att de datorbaserade proven fortsätter att

utvecklas under tidsperioden t.ex. genom den expertgrupp som utredningen föreslår ska tillsättas. Under försöksperioden kan även system för bedömning av progression läggas till. Fullskalig digitalisering bör därmed kunna tidigareläggas åtminstone två år till 2020. Tekniken finns redan idag och bör utnyttjas.

En tydligare relation mellan nationella prov och betyg

Förbundet anser att det är bra att förhållandet mellan nationella prov och betyg förtydligas. Utredningen har övervägt en modell som på gruppnivå visar hur mycket betygen får avvika från de nationella proven. Modellen är dock inte färdig och utredningen föreslår att Skolverket får i uppdrag att färdigställa den. Tanken är dock att avvikelser från provresultaten endast ska få ske i någon form av relativitet kopplat till resultaten på gruppnivå.

Vi har dock för länge sedan lämnat det relativa betygssystemet därhän, och bör inte återföra sådana bedömningar. Det kan finnas goda skäl att elever även på gruppnivå presterar olika under tid. Elever kan på andra sätt än just vid provtillfället ha visat sig uppnå de kunskapskrav som ställs för ett visst betyg. Med hänsyn tagen till de nationella bedömningsstöden som ska utvecklas, både de frivilliga och de obligatoriska, bör lärarna få förtroendet att sätta de betyg som de anser att eleverna gjort sig förtjänta av.

Om det vid senare nationell utvärdering visar att betygen fortfarande avviker väsentligt från resultaten på de nationella proven kan en sådan statistisk modell övervägas för att begränsa avvikelserna. Dessförinnan bör det nya, stärkta systemet för bedömningsstöd vara tillräckligt.

En ökad kvalitet och stabilitet över tid för nationella prov

Förbundet välkomnar en samordning i utformningen av de nationella proven och dess bedömningsanvisningar. Vi stöder därmed utredningens förslag om ett gemensamt ramverk för de nationella proven.

Nationella bedömningsstöd

Förbundet delar utredningens syn på att det krävs ett gemensamt ramverk för de olika nationella bedömningsstöden, så att deras användning underlättas. Bedömningsstöden ersätter i flera fall de nationella proven och det är av största vikt att dessa är användarvänliga, tydliga och informativa för att bättre kunna stötta både kunskapsutveckling och betygssättning. Vi anser även här att tidsramen för digitalisering bör snabbas på så att den sammanfaller med vad vi framfört ang. de nationella proven.

Nationell kunskapsutvärdering

Förbundet stöder förslaget om en nationell kunskapsutvärdering som är jämförbar över tid och kan användas för trendmätning. Vi anser dock även här att genomförandetiden är för långsam. Det finns redan idag teknik för sådana mätningar. Vi anser, som tidigare framhållits i remissvaret, att de nationella proven också bör utformas på ett sådant sätt

att de mäter progression i kunskapsutvecklingen även på individnivå. Det kan också ge värdefull information gällande nationell kunskapsutvärdering på skolnivå.

Friskolornas riksförbund

2016-09-05

Ulla Hamilton

VD

Gudrun Rendling
förbundsjurist